

OPRAVDOVÝ
KREŠTĀN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

Predplatná cena:		Vychodí každú nedel' u.	Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNÝANSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Rakúsko a Uhorsko.

Ešte nikdy nezapríčiniło uzavrenie vyrovnania, ktoré sa každých desať rokov obnovuje, tak mnoho starostí, jako teraz. Od 1895. roku táhá sa uzavrenie colno-kupeckej smluvy a aj dnes sme ešte len tam, kde sme boli na počiatku. A čo, vlastne kto je toho príčinou, že sa vyrovnanie nevie nijak uzavreť? Nik iný, jako rakúske rozorvané pomery.

V Rakúsku nás nemajú veľmi radi, asíce nemajú nás preto radi, že sa zmáhame, že napredujeme. Rakúšania by najradšej boli, keby sme my vo všetkom od nich záviseli, keby sme všetko od nich kupovali, keby sme im naše peniažky k nohám skladali, aby oni bohatli a my chudobneli. A ponevác sa my čím ďalej tým väčšmi stavíme na vlastné nohy, nuž ich to prevelmi boli. A tomuto bólu dávajú tým výraz, že v ríšskej rade hromžia na nás jako len možno. My pravda si z toho pramálo robíme, hnevu Rakúšanov sa veľmi málo bojime, lež ideme napred vytknutou cestou.

Teraz, keď prišiel čas, v ktorom sa má obnoviť colno-kupecká smluva, rakúske kruhy až veľmi prizvukovaly, že Uhorsko bohatne na škodu Rakúšanov, pri uzavrení colno-kupeckej smluvy treba tedy vec reparovať. Reparovanie veci si tak predstavovali Rakúšania, že my budeme platiť na spoločné výdavky skoro pravú polovicu, kdežto sme dosiaľ iba tretinu platili. A hneď sa aj prichytily ku práci, rakúsky kvótový odbor žiadal ohromné zvýšenie kvóty so strany Uhorska. A týmto sa začína nekonečné prefahovanie colno-kupeckej smluvy.

Uhorský kvótový odbor jasne dokázal neoprávnenosť rakúskej požiadavky, všetko daromné. Rakúšania si raz vzali do hlavy, že Uhorsko musí viac platiť, a nechcú popustiť. Nestarajú sa o to ani najmenej, či je tá ich požiadavka oprávnená alebo nie, či má nejaký základ alebo nie oni žiadajú za každú cenu zvýšenie kvóty. Pravdaže náš kvótový odbor tiež nepopustil, lež zotrval aj naďalej na

Viktor Hornyánszky

stanovisku spravodlivosti; tu trafila rakúska kosa na uhorský kameň. Darma rozchyrovali neprajníci našej vlády, že vďačne privolí k zvýšeniu kvóty, len aby sa mohla udržať; darma upodozrievali liberálnu stranu, že je hotová za masné hrnce zapredať záujmy krajiny. Neprivolili sme k zvýšeniu kvóty.

Milí páni Rakúšania za to, že sme my jednoducho svoje záujmy nezapredali, že sme sa neoprávnene nepodvolili viac platí, než koľko je slušné, nechcú ani počuť o uzavrení colno-kupeckej zmluvy, týmto sa chcú na nás vypomstiť. Rakúsky parlament nechce pojednávať uzavrenie colno-kupeckej zmluvy, žiadajúc, aby sa zmluva odrazu pojednávala s ustálením kvóty, samo sebou sa rozumie, že si toto ustálenie kvóty tak predstavujú, že my budeme platíť toľko, koľko sa im ľúbi od nás požadovať. A v tomto sa základne mýlia.

My sme hotoví toľko platíť, koľko spravodlivo na nás pripadne, viac ani krajciara. A keď sa toto pánom Rakúšanom nelúbi, nuž s Pánom Bohom, neuzavreme colno-kupeckú zmluvu, lež oprobujeme gazdovať na vlastnú päsť, to jest stane sa samostatným colným územím. A toto je stanovisko jak vlády, tak aj veškerého obecnstva. Uhorsko si nežiada za každú cenu samostatné colné územie, ale ani spoločné územie za každú cenu. Ačkoľvek sme priateľmi spoločného colného územia, predsa nemôžeme zaň viac obetovať, než koľko spravodlivosť požaduje. Natoľko sme nenie, žeby sme za každú cenu museli udržať spoločné colné územie.

A uhorská vláda aj ukázala, že sa nezľakla, porobila poriadky, aby sme sa prípadne od 1-ho januára mohli od Rakúska oddeliť a stať samostatným colným územím.

Rakúska vláda avšak nahliadla, že samostatné colné územie znamená pre Rakúsko krutné dni, znamená pre rakúsky priemysel ťažký úder. A preto teraz rakúska vláda všemožné koná, aby sa len uzavrela colno-kupecká zmluva. Lenže tieto námahy aspoň dosiaľ nemajú žiadneho výsledku. Rakúska vláda musela sa žiaľne presvedčiť o tom, že rakúsky parlament úplne sa zháčil. Príčinou tohoto zháčenia je, rozbroj medzi Nemcami a Čechmi. Gróf Badeni, bývalý rakúsky ministerský predseda vydal bol nariadenie, ktorým v Česku českú reč urovnoprávnil s nemeckou. Toto tak rozhorčilo Nemcov, že v ríšskej rade zaviedli obštrukciu do tých čias, kým vláda toto rečové nariadenia neodvolá.

Rozhorčenosť Nemcov je tak veľká, že nehľadia ani na hospodárske záujmy Rakúska, im je všetko jedno, či Rakúsko trpí škodu, či vážnosť krajiny tým upadá, oni prekazajú každú činnosť

parlamentu do tých čias, pokiaľ vláda otázne nariadenie nevtiahne. A rakúska vláda toto nariadenie nemôže vziať, lebo tak si zase rozzlobí Čechov, a tí zavedú obštrukciu a znemožnia činnosť ríšskej rady.

V takomto nemilom položení rakúska vláda zakľúčila zasadania ríšskej rady. Tým ale nič nevyhrala, lebo keď nieto parlamentu, nemôže byť ani colno-kupecká zmluva pojednávaná. A koncom tohoto roku vyprší dočasný stav, do tých čias sa musí niečo spraviť.

Teraz sa rakúska vláda usiluje našu vládu nakloniť k tomu, aby privolila, žeby sa dočasný stav predĺžil ešte na jeden rok, alebo aby naša vláda privolila k tomu, žeby colno-kupecká zmluva bola v Rakúsku nariadením do života uvedená. Jakokoľvek pekne prosí rakúska vláda, zľožka čo vyprosí. Rakúskej vláde pravdaže ide o život, lebo jak do jasene nejaký poriadok nespraví, tak sa musí poďakovať, a tomuto by rada vyhla, tak prosí našu vládu, aby jej pomohla z blata a povolila predĺženie dočasného stavu. Čo spraví naša vláda, to nik nevie, dôzista najde nejaký východ, aby boly úplne zachránené jak záujmy našej vlasti, taktiež aby sa koľko-toľko pomohlo aj Rakúsku.

Z tohoto všetkého môžeme si to naučenie brať, že krajina tam musí vždy trpeť, kde vyslanci nemajú pred očima len záujem vlasti, lež hľadia na vedľajšie ciele. Členovia rakúskej ríšskej rady nehľadia len na záujmy Rakúska, lež všetky národy a národnosti majú pred očima vlastné ich ciele. V takýchto okolnosťach parlament nemôže zadarmo účinkovať.

Buď Bohu chvála celkom inakšie je u nás. Krajinskí vyslanci, či oni zastupujú Slovákmí obydlené vidieky, či ich vyslali na snem Maďari, alebo Rumuni, vždy majú pred očima len záujem Uhorska. Oni nehľadia na vedľajšie záujmy jednotlivých vidiekov, lež pracujú iba na blahu celej vlasti. A účinkovanie ich pre krajinu je aj blahonosné.

Slovo k rodákum.

Kliatba zlej veci je, že vždy len zlé plodí. Pravdu túto dokazuje ľudárstvo. Ľudárstvo pošlo zo závidi, zášti, nesvedomitosti; vyriastlo vo ľalošnosti a pokrytstve. A zjavuje sa v podvode, klame, utrhačstve, rozbroji a búrení. Smutné a záhubné to dejstvomane vôbec, no nikde a v ničom neporobilo ľudárstvo takej škody, v ničom nestalo sa tak nebezpečným ako v tom, že všemožne pousiluje sa jedno proti druhému do tej najväčšej protivy postavíť liberalismus s cirkvou; liberálov s kňazmi.

Nerozvážený spôsob nerozumnej agitácie. Dvojostrý nôž v rukách chlapeckých, detských. Ako keď dvaja otrhaní a upískaní učnia oharok cigarky našli a na tom sa usniesli, že kým ju jeden cmúľa, za ten čas ho druhý pánom veľkomožným titulovať bude a naopak, — práve tak i ľudári lapiac sa politických agitácií, nielen jeden druhého, ale aj sami seba hrdinami, neohrozenými ľudarmi, herskými antibursármi atď. menujú, keď ich, napriek všemožným námahám, nikto vážne neberie, ich hrozieb sa neľaká, vyhrážania ani najmenej nebojí, proti pomluvám nebráni a vôbec prázdneho a hlúpeho škreku si ani nevšímne: tu dovolene i nedovolene na silu martýrami sa chcú urobiť. Keď im nik nič nerobí, provokujú, dráždia mocných, aby ich slabúchov nebili. Tak to robí «Kresfan» teraz už posvätený ľudársky orgán preláta Molnára. Za časov Lepsényovských plátok tento len štekal, teraz už zahrýza, i nápev je ten samý s malou moduláciou i pesnička tá istá lenže zúrivejšia, neočatejšia. Jano Žilinský, — z jeho vlastných dávnejších dopisov vieme, je kňazom a ako taký drží politicko-kresfanskú kázeň (?) — takýto hnuší atentát nezaslúživšiemu ľudu o Luciferoch-liberáloch a o pravých anjeloch-kňazoch ľudárskych. Dva zvláštne hriechy majú luciferi-liberáli a to sú vraj pýcha a závisť; dobrí anjeli-ľudárski kňazia ale všetky cnosti, medzi tými pravda neodškriepiteľne aj tú drzú vypínavosť a zpupnosť, že sa *sami seba* za anjelov držia a vyhlasujú. Troška skromnosti by im nezaškodilo, snáď by im potom i ľud dačo uveril?

Protivy medzi liberálmi a kňazmi úsilnejšie stvára prorok ľudársky v článku číslo 30. pod názvom «Cirkevné majetky.» Bráni to, čo nikto nenapáda. Maluje na stenu čerta, — a to je vraj už dľa starodávneho porekadla — rozhodne nie dobre. A vskutku, škoda je v časoch všeobecnej chudoby veľké bohatstvá, nesmierne majetky spomínať a to ešte takým spôsobom, ktorý popudzuje, dráždi a zbroj do rúk protivníka dáva. Cirkevné majetky v Uhorsku doposiaľ nikto nenapáda, a snáď ani *dlho* nikto nenapadne, či ale snáď ani *nikdy*, to je iná otázka, zvlášte keď o tejto otázke také články písať budú sami polo-slepí kňazia ľudárski, ako je tento zmienený.

«Hlavný cieľ cirkevných majetkov v prvom rade je udržiavanie a rozširovanie viery Kristovej, hneď v druhom rade ale podpora *chudoby*, prečo aj majetky cirkevné menujú sa *patrimonium pauperum, dedictvo chudobných*, čo aj liberáli dobre vedia, ale uznať nechcejú, lebo sú nie nábožného smýšľania.»

Takto píše kňaz, a dobre že to napísal. Majetky cirkevné sú tedy «*deditvo chudobných*.» Chudoba tedy je oprávnená očakávať z nich pod-

poru. Liberáli to vraj neuznávajú. Veru nie, lebo nevidia príklady onej podpory. Keď uvidia, vďačne uznajú.

Okrem cirkevných pozná pôvodca článku ešte «svetské a štátne» majetky. Tamtie užívajú vraj k svojmu blahobytu jednotlivci, štátne ale iba liberáli. Nuž majetok štátny tvoria veškeré prijmy štátu; o upotrebení takých rozhoduje zákonodárnou cestou ustálený rozpočet a dokazujú ho verejne skladané účty. Napriek týmto neočate tvrdí farizejský ľudár, že majetky tieto jedine liberáli využijú. Tak hľa vyzerá ľudárska pravda. Čo dľa verejnej známosti pre všetkých a skrze všetkých sa upotrebí, to vraj využijú privilegovaní jednotlivci-liberáli; čo ale skutočne a dokázane jednotlivci a to nie mnohí použijú, to je vraj v prospech chudobného ľudu upotrebené. Hej, krásny užitek a pôžitok má z takého upotrebenia tá opravdová a skutočná chudoba. Hej, poznáme my tých *chudobných*, čo sa z cirkevných majetkov nadherne šatia, bohate krmia, veselo pozabávajú.

«Cirkev sama, — píše ďalej posvätený pisateľ, — v sebe vždy chudobná bola a chudobná bude, lebo jej zakladateľ bol chudobný, — ale cirkev musí mať prostriedky, čo každý uznať musí, ktorý pravdu miluje a ktorého *rozum ešte svetlo milosti osvecuje.*»

Veru svetlo milosti je to. Krásna, blažená, žiadúca ja taká chudoba, ktorá tak hojné prostriedky mať musí, aké má cirkev katolícka v Uhorsku. Vďačne, s radosťou chudobným bude každý, nech mu len múdry pisateľ ľudársky zadováži prostriedky nádhery, blahozitia a zábavy, aké musia mať chudobní slúžobníci cirkve.

«Je pravda, — uznáva pôvodca, — majetky cirkevné sú veľké, ale behom mnohých stoliet cirkev *jedine k dobrobytu ľudu ich upotrebila a upotrebuje.*» Nuž nech len toto stane sa pravdou, a cirkevné majetky stanú sa potom nedotknuteľnými.

«Tedy cirkevné majetky sú opravdové *deditvo chudobných*. Obetivosť kat. kňazov *prevyšuje obetovavosť jednotlivcov liberálnych vospolok* — takto sa chvasta skromný pán pôvodca.

Smelá to výpoveď. No koľko pravdy je v nej, na to ľahko odpovie si každý. Dokazuje to každodenná skúsenosť.

«Keď je ale cieľ cirkevných majetkov tak vznešený, ako zahanbeno stoja liberáli, ktorí len svoje vačky naplňujú.» Ozaj, kto sa má tu hanbiť? — Ja myslím, že v prvom rade múdry pán pôvodca za svoju logiku.

«Občania cirkevného štátu žili vždy v dobrobyte, a bieda sa len vtedy ukázala, keď pápežov rímskych Piemontčania 20. septembra roku 1870 majetkov cirkevných pozabavili. Od tej doby — hlad jedine zabíjaním a strieľaním vycicaného

ľudu kojíť vedia.» Takto píše ešte dnes ľudársky osvetľovateľ ľudu, kde už i vrabci na svete o tom vedia, že zbúry talianske, pri ktorých toľko krve tieklo, nesvedomíť kňazia k svojim sobeckým a istotne nie cirkevným cieľom zapríčinili a rozširovali, tými istými prostriedkami ako to i naši ľudári robia.

Toto je nie spôsob, akým sa má na blahu vlasti a národa pracovať. Takéto nerozumné pokračovanie je budením spiaceho ľava, o ktorom ešte ani nevieme, kam rozdráždený uderiť môže. Liberalizmu sa ani medze rozumného pokračovania prestupujúci pojedni ľudárski kňazia báť nepotrebujú, no v nesčíslných radoch liberálov ľahko sa môžu najst' náruživjší, popudlivejší jednotlivci, na ktorých týmto podobné provokácie môžu mať nedobrá vplyv, ktorým vyhnúť káže nielen opatrnosť, ale aj vlastenectvo.

Bojujme, keď je to našou úlohou, lež robme to zásadami a osožnou prácou, ale nie napádaním, urážkami, pomluvou a utrhačstvom. Jestli iné, ako toto posledné, nevedia ľudári, tak len v prospech svoj urobia, keď sa z verejnosti utiahnú a prepustia pole účinkovania povolanejším a spôsobnejším.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Bursovná daň. Vláda vtedy, keď zadá krajinský rozpočet na budúci rok, predostrie súčasne snemu aj viac návrhov zákona. Medzi týmito návrhmi zákonov bude sa nachádzať aj návrh zákona o uvedení bursovej dane. Bursovná daň, jako počuť, vstúpi do života už 1-vým januárom budúceho roku.

Zvedaví sme, či ľudová strana vyzve teraz jednotlivé obce a okresy, aby vláde ďakovali, že uvedie do života bursovnú daň. Slušné by bolo, aby všetky tie obce, ktoré žiadaly uvedenie do života bursovej dane, teraz zaslali príписы k snemu, že vláda vyhovelá tejto žiadosti, ktorá sa nenarodila v hlavách ľudárov, lež ktorá vyšla z lona liberálnej strany.

Voľba v Baláš-Darmotách. Voľba krajinského vyslanca v Baláš-Darmotách previedla sa 3-ho augusta. Jednomyšľane zvolený bol gróf Anton Forgách s liberálnym programom. Opposičné strany sa ani neopovážily kandidáta postaviť.

Štátny sekretár v ministerstve obchodu. Jako vieme, Ladislav Vörös doterajší štátny sekretár v ministerstve obchodu sa poďakoval. Kráľ poďakovanie prijal a toto bolo uverejnené v úradnom časopise v utorok.

S prepustením Vörösa súčasne bol vymenovaný aj nový štátny sekretár dr. Jozef Schmidt, bývalý direktor milennárnej vystavy. Odobierka Vörösa a privítanie nového štátneho sekretára previedlo sa v utorok.

Nový štátny sekretár v ministerstve vnútra Jakabffy 1-ho augusta zaujal svoj úrad. V reči, ktorou sa predstavil úradníkom ministerstva, prizvukoval, že jeho heslom je stála práca, a tohoto hesla že sa bude vždy pridrižovať.

Politické rozpoloženie sa posiaľ nezmenilo. Spoločný finančný minister Benjamin Kállay meškal po tieto dni v Budapešti a dlhší čas vyjednával s ministerským predsedom barónom Bánffym. Kállay mal udajne s Bánffym o tom vyjednávať, jako by sa dalo vybránuť z terajšieho zamotaného položenia.

Tým cieľom, aby jak rakúska, tak aj naša vláda jasne poznaly rozpoloženie, rakúsky ministerský predseda gróf Thun príjde v sprievode rakúskeho finančného ministra dnes-zajtra do Budapešti a tu bude vyjednávať s našou vládou. Zatým pôjdu oba ministerskí predsedovia ku kráľovi od Ischlu a tam mu rozpovedia, jako stoja veci, načo kráľ svolá spoločnú ministerskú poradu a tam sa konečne ustália čo bude s vyrovnaním.

Rumunský kráľ v Rusku. Po návšteve bulharského kniežata zavítal do Ruska rumunský kráľ Karol. Na slávnostnom obede, ktorý dal ruský cár na počtu svojho kráľovského hosta, pripíjalo sa na dobrý pomer medzi Ruskom a Rumunskom.

Španielsko-amerikánska vojna. Španielsko sa konečne rozhodlo prosiť o pokoj. Francúzsky veľvyslanec v Spojených Štátoch zadal prípis španielskej vlády, v ktorom táto žiada zastavenie vojny a uzavrenie pokoja. Tak sa zdá, že pokoj bude o krátky čas uzavrený, lebo Amerikanci nestavajú veľké požiadavky.

Každodenný chlieb.

Otázka výživy je dnes všade na dennom poriadku, nielen u nás, lež vo všetkých štátoch Európy je výživa dnes drahá a tak hlavnou starostou vlád je, aby výživu, nakoľko je to možné, spravily ľahšou, spravily lacnejšou. Hlavne pálečivá je táto otázka tam, kde je priemysel vyvinutý, kde tedy jednotliví fabrikanti zamestnávajú v svojich fabrikách stá a stá ľudí, ktorí všetci závisia od majiteľa fabriky. Majitelia fabrik usilujú sa čím väčší osoh fahať zo svojich podnikov a následkom toho mzdu robotníkov stlačia dľa možnosti na ten najnižší stupeň. Majitelia fabrik majú k tomuto po istý stupeň právo, lebo jedonkaždý to robí so svojimi peniazmi, čo sa mu ľúbi. Keď ale uznávame, že každý jedon človek môže to robiť so svojimi peniazmi, čo za najlepšie uzná; nemožno odškriepiť ani to, že v tom páde keď by fabrikanti priveľmi chceli využítkovať robotníkov, štát má právo zakročiť a zaujať sa utisknutých delníkov.

Toto právo použil najnovšie francúzsky štát, ktorý určil, že najmenšia mzda robotníka musí

obnášať aspoň 5 frankov (v našich peniazoch asi 2 zl. 50 kr.) a že na mesiace zjednaní robotníci musia dostať aspoň 150 frankov mesačného platu (asi 70 zl.).

Toto je nová, smelá reforma, ktorú francúzska vláda uviedla do života. Len to je otázka, či reforma táto, aj skutočne pomôže robotníkom?

Keď boli dneskajší starci mladí ľudia, majú vo vrecku jedon dvasiatnik, celú noc sa zabávali, muziku počúvali a keď prišlo na platenie, hostinský im ešte aj vidal z dvasiatnika.

Časy sa ale menia a mení sa aj cena peňazí, asíce ohromne sa mení. Berúc do ohľadu veľkú zmenu ceny peňazí, výživa robotníkov nedá sa jednostranne pozdvihnutím mzdy riešiť. Chyba nevází v tom, že je zárobok malý, lež v tom, že peniaz nemá ceny. Asi pred 50—60 rokmi holba vína stála 2 groše, pár krmených husí bolo dostať ze 18 groší, dva zlaté šajn stály jedny čižmy, plat vicišpána obnášal 300 zlatých a kontribúcia celého Uhorska obnášala 4 milliony. Vtedy lepšie vyžil nádenník aj z 10 grošovej mzdy, než teraz francúzsky nádenník z tých 2 zl. 50 krov, ktoré dľa zákona musí dostať od zamestnávateľa. A pozrieme-li nie na niekoľko desiatročí nazad, lež keď zajdeme o 200—300 rokov do minulosti, tak vidíme také peňažité pomery, ktoré ešte len aj deti budú za bájky považovať.

Pravdu má ten hospodár, ktorý tvrdí, že zbohatnutie nezávisí od toho, jak veľké dôchodky, prijmy máme, lež od toho, o koľko sú výdavky menšie od prijmov. Aj otázka výživy len od toho závisí, t. j. či denná, týždenná alebo mesačná mzda zaokrýva tie výdavky, ktoré robotník musí zaokrývať, t. j. ktoré vydáva na jedlo, na byt a na šatstvo. Môžu mne dať miesto 2 tisíc zlatých 20 tisíc zlatých platu, nič som tým nevyhral, keď miesto 2 krov musím platiť za žemlu 20 krov a cena 7 zlatových čižiem poskočí na 70 zlatých. Naopak zase nič neztratím, keď mi môj 2 tisíc zlatový plat znížia na 200 zlatých, len nech sa štát postará o také drobné peniaze, za ktoré dostanem k výžive potrebné drobnosti. Že nakoľko nemaju peniaze ceny, vysvitá aj z toho, že za 1 krajciar ledvaj sme v stave okrem zápaliek iné čo kúpiť. O halieroch nejdeme ani hovoriť, lebo tie v živote nikde nevidno, a keby ich bolo, aj tak by sme museli aspoň štyri složiť, aby sme dostali jednu žemlu.

Peňažná jednotka nezodpovedá skutočnej jednotke, čoby iba v tom páde bolo, kedy človek za 1 halier dostal žemlu, alebo kus chleba, alebo kusok slaniny atď. Život, výživa, jako z tohoto vidno, nezávisí tedy od toho, koľko kto má platu, lež od toho, či si je v stave tým platom svoje potreby zaokrýf. Aby výživa bola čím ľahšia, nie o to sa máme starať, aby sme mali

čím väčší plat, lež o to, aby živonostenské články byly čím lacnejšie.

V tomto ohľade tiež sa stane časom obrat k lepšiemu. Jahnáhle nebudeme z krajiny vyvážať obilie, statok a nebudeme dovážať rozličné čipky, plátina, hodváby atď. nastane obrat k lepšiemu. Čo sa urodilo, to doma zostane, a tak aj cena týchto článkov padne; pomaly aj priemysel skvitne a tak nebudeme prinútení z cudzozemska donášať nič, následkom čoho peniaze nepovandrujú do cudzozemska. Budeme mať poľných plodín nadostač a aj priemyselné články si sami shotovíme a potom zase nastanú časy, kde človek z mála dobre vyžije.

Knieža Bismarek zomrel.

Najväčší politik, najumnejší štátnik a najšikovnejší diplomata nemecký, tvorca veľkého Nemecka, bývalý ríšsky kancelár knieža Otto Bismarek zomrel dňa 30. júla večer o 10. hodine v 83. roku veku svojho na svojom panstve vo Fridrichsrube.

Bismarek bol nielen najväčším štátnikom nemeckým lež zároveň najpovestnejším štátnikom celého sveta. Niet krajiny, niet mesta na svete, kde by meno Bismarkovo nebolo známe. Ba po našich horných stranách niet dedinky, kde by nebola zahletla zvesť o štátnikovi nemeckom Bismarkovi. A je to cele pochopiteľné. Bismarek svojou pracovitosťou a nadanosťou vyšvihol sa na prvé miesto vo svojej vlasti a s tohoto miesta prevádzal takú politiku a vykonal také diela, že ho nielen jeho rodáci, lež diplomati celého sveta obdivovali.

On chtiac spojiť rozdrobené nemecké kniežatstvá pod berlu nemeckého cisára a zabezpečiť cisárstvo pruskému kráľovi, vytvoril najprv rakúskeho cisára z tak zvaného „bundu“ nemeckých panovníkov, potom nasnoval prusko-rakúsku vojnu roku 1866, ktorá sa skončila pri Königgrätzi s porážkou Rakúšanov. Za jeho vladarenia vyvolali pyšní Francúzi vojnu, ktorá sa pri Sedane a Metzi roku 1871 skončila s víťazstvom nemeckých vojsk a keď nemecké vojska obsadily hlavné mesto Francúzska Paríž, vo Versailles, v starodávnom korunovačnom meste francúzskych cisárov a kráľov vyhlásil rozdrobené nemecké štátiky za sjednotené veľké cisárstvo nemecké a pruského kráľa Vilhelma I. za cisára nemeckého. Porazeným Francúzom on diktoval podmienky pokoja, odobral a ku nemeckej ríši pripojil Elsas a Lotaringiu a vymohol päť miliardov vojenského odškodného, z ktorého potom rozvinuli úplne nemeckú vojenskú moc jak na suchu tak na mori.

Krem týchto obrovských diel v prospech svojej vlasti, jakými nemôže sa honosiť žiaden štátnik tohoto stola, upevnil Nemecko jak vnútri tak na vonok. Počas rusko-tureckej vojny roku 1877/78 svojou politikou zakročil proti Rusku, oproti ktorému ináč priateľské pomery udržoval, a činil to na osoh našej monarchie, aby

sa Rusko nemohlo rozprestierať na Balkáne a keď sa preto Rusi na neho nahnevali, primal svojho cisára, že vstúpil do spolku s naším panovníkom, aby tak prekazil vypuknutie výbojnej politiky ruskej, čo sa mu jako jeho mnohé iné diela i podarilo. Tento spolok Bismarek upevnil vtiabnutím Talianska do neho a tak utvoril mocný troj cisársky spolok, ktorý bdie nad udržaním pokoja európskeho a zabezpečuje blahonosný vývin štátom strednej Európy. Vo vnútri svojej vlasti sriadil ústavné pomery, konsolidoval ríšu nemeckú a svojou politikou liberálnou pozdvihol Nemecko na prvé miesto európskych štátov.

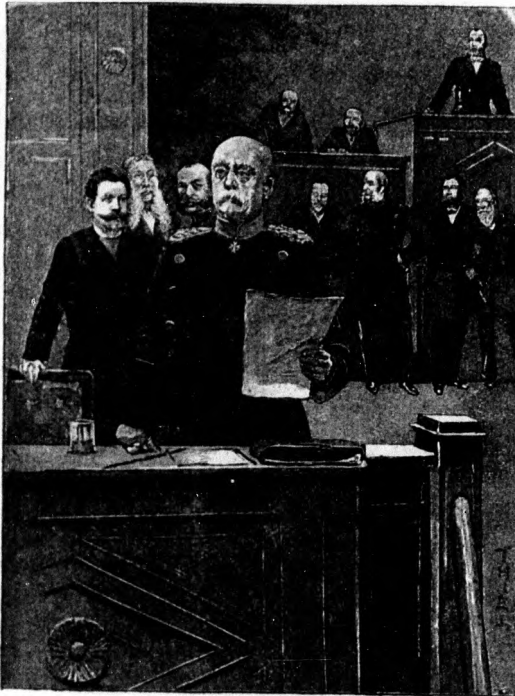
Jemu teda má Nemecko ďakovať svoj vývin, svoje prvé postavenie v rade európskych štátov, svoju moc, svoj život a svoje jestvovanie. A všetko toto previedol od roku 1862, kedy stal sa ministerským predsedom pruským za panovania cisára Vilhelma I., starého otca terajšieho cisára. Vladáril a riadil politiku celej európy pod panovaním troch cisárov Vilhelma I., Fridricha III. a terajšieho cisára Vilhelma II. Nebohí prví dvaja cisári, otec a syn súhlasili s jeho politikou, prvý úplne, druhý len čo sa týka zahraničia, skorá smrť ale prekázala Fridricha III., aby bol presnejšie označil ciele svojej vnútornej politiky, vnuk ale, terajší cisár Vilhelm II., nepodvoľoval sa Bismarekovým náhľadom vo vnútorných otázkach a sám chcel riadiť osudy Nemecka a to bolo pádom Bismarekovým, ktorý zadal podakovanie za svoju hodnosť v marci roku 1890. a tým dokončil svoju diplomatickú a štátnickú činnosť, ktorou pozdvihol Nemecko na najvyšší vrchol slávy a moci, tak že v svojej reči, povedanej v ríšskom sneme nemeckom na konci osemdesiatych rokov počas pojednávania vojenských návrhov sme povedať mohol: „Nemci-krem Boha, neboja sa nikoho!“

*

Životopis tohoto veľkého syna Nemecka podávame v krátkosti nasledovne:

Otto Eduard Leopold Bismarek narodil sa dňa 1. apríla 1815. v Schönhausene (Brandenburg), z prastarej zemanskej rodiny. Otec jeho bol jazdeckým kapitánom a jeho matka Lujza Mennken bola rodená barónka. Po odbavení právnických štúdií r. 1835 počas ktorých viedol veľmi veselý život, tak že mal preto i mnoho, neprijemnosti, vstúpil do verejnej služby, a o tri roky pozdejšie stal sa vojakom; neskôr utiahol sa gazdovať a až r. 1845 stal sa členom pomeránskeho pruskeho snemu kde vzbudil pozornosť svojimi rečami. Roku 1847. sa oženil, pojmúc si za manželku Johannu Putkammer, s ktorou žil v šťastnom manželstve splodiac troje deti. Jako zástupca Pruska v Bundes-Rathe už rozmýšľal o utvo-

rení veľkého Nemecka a na to vždy ostrejšie vystupoval proti Austrii. R. 1859 vymenovaný bol za veľvyslanca do Petrohradu, neskôr do Parížu a r. 1862. stal sa pruským ministerským predsedom a ministrom zahraničia. R. 1864 spojený s Rakúskom počal vojnu proti Dánsku, ktoré následkom toho ztratilo Schleswig-Holstein, o dva roky pozdejšie, r. 1866. obrátil sa už proti Rakúsku, ktoré následkom krvavých porážok pri Sadove a Kráľovom Hradci muselo vystúpiť z Bundu a Bismarek po víťazstve založil spolok severo-nemeckých štátov. Najslávnejšieho úspechu a zdaru dožil sa Bismarek po vojne vedenej proti Francúzsku r. 1870—71. Moltke previedol vojnu a Bismarek jej diplomatické záležitosti a na to Bismarek vo Versailles vyhlásil jednotnú nemeckú ríšu a za prvého cisára svojho panovníka, pruského kráľa Vilhelma, on sám ale súčasne stal sa kancelárom ríše nemeckej. Cisár Vilhelm I. chcejúc odmeniť neoceniteľné zásluhy Bismarkove, pozdvihol ho najprv do stavu grófskeho a potom do stavu kniežatského darujúc mu dedičný titul a hodnosť kniežatskú, ktorá pripadla teraz na jeho najstaršieho syna Herberta.

protiprúd. Ale on neznal obáv a strachu. Jeho heslom bolo: *železo a krv* a čo raz za dobré uznal, od toho sa ničím nedal odstrašiť a preto ho nazvali železným kancelárom. Vystavený bol obrovským nápadom, no jeho postavenie za panovania cisára Vilhelma I. a chorého Fridricha bolo neotrasiteľné. Sotva však Vilhelm II. stúpil na trón, medzi ním a železným kancelárom nastaly hlboké protivy, a Bismarek prinútený bol dňa 18. marca 1890. zľakovať. Takto dokončil Bismarek svoju skvelú politickú dráhu a utiahol sa potom do Friedrichsruhe, kde s pozornosťou sprevádzal každý pohyb politiky až do svojej smrti.

Jako človek žil príkladný život, zanechal dvoch synov Herberta a Vilhelma a jednu dcéru Mariu, ktorá vydatá je za grótom Rautzauom.

Bismarek nezomrel neočakávane. Dávno bol už chorý; záduch, reuma a vodnatieľka premožly jeho silný telesný ustroj.

Chýr smrti jeho urobil hlboký dojem v celej Európe. Nemecko má národný smútok. Tisíce a tisíce telegram-

Vo vnútorných záležitostiach dlho bojoval proti cirkvi katolíckej, no r. 1878. zmenil politiku svoju. Pomeril sa s pápežom. Chýrna medzinárodná smluva, uzavretá r. 1878. v Berlíne je tiež jeho dielom. Na to utvoril s rakúsko-uhorským zahraničným ministrom Júliusom Andrásym alianciu nemeckej ríše s rakúsko-uhorskou monarchiou, do ktorej vtiahol roku 1888 i Taliansko a tak sa utvoril trojčlenový spolok, ktorý, ako vieme, bdie nad pokojom Európy. Po utvorení trojčlenového spolku všemožne sa snažil udržať a zabezpečiť pokoj a tým konsolidáciu nemeckej ríše. Vnútorná politika jeho ale zapríčinila mu mnoho nepriateľov, čím diaľ tým viac prichádzal do väčšieho sporu s parlamentom; poriadky jeho zavedené proti socialistom, Poliakom atď, na chudobnejšie triedy škodná hospodárska politika spôsobily silný

mov sústrasti a obrovské množstvo vencov došlo do Fridrichsrue. Grófovi vlastne teraz už ku kniežatovi Herbertovi všetci panovníci Európy, medzi nimi i náš kráľ, politikovia a vlády európejskej pevniny vyslovili svoju sústrasť.

V Berlíne a po celom Nemecku javí sa hlboký smútok. Nemecký cisár nariadil jednotýždňový smútok pre dvor a 10dňový pre armádu a v svojom reškripte uverejnenom v úradnom časopise vrelými slovami rozpomína sa o zásluhách nebohého kancellára.

Pohrab chcel nebohému pripraviť nemecký cisár v Berlíne a pochovať kancellára ku boku svojho starého otca cisára Vilhelma I. ponevác ale Bismarck žiadal si, aby ho pochovali na úpäti vrchu pri Fridrichsrue v krypte, tak skvelý pohrab vystane.

Telesné pozostatky veľkého muža boli v utorok v prítomnosti cisára a cisárovnej a Bismarkovej rodiny posvätené a rakva zamknutá. Pohrab odbaví sa asi o šesť týždňov, keď bude krypta postavená. Ale i vtedy bude pohrab cele jednoduchý. Teraz stojí rakva v kaštieli vo Fridrichsrue.

Náš prvý obrázok predstavuje Bismarcka s napodobeným podpisom jeho mena a druhý predstavuje Bismarcka, keď v ríšskom sneme povedal tie vážne slová: „My Nemci, krem Boha, nebojme sa nikoho!“

DOPISY.

Dolný Liptov, dňa 1. aug.

Vysokocetný pán Redaktor!

Keď človek tak cestuje liptovskou stolicou a pilne pozoruje, ako sú stavané dediny, mnohý sa zamyslí, keď vidí tam v úkryte, tu zase napred hospodárske budovy a len za týmito potom bývanie roľníka. Spýta sa človek sám seba: ako to títo ľudia dakedy naopak stavali; veď by už len patrilo, aby do cesty boli obloky domov obrátené, kdežto ich ani len nevidieť. Dnes pravda sa to nemôže stať, lebo politická vrchnosť na to bdie, aby dnes bolo všetko čo je zákonom predpísané, aj prevedené. Ba práve povinný je každý, ktorý chce niečo stavať, to aj oznámiť, ináčej je pokutovaný. Pred veky to bolo inak, vtedy sa vrchnosť nestarala ako kto stavia, keď by bol mal bývanie pod zemou, na povale by bol mal statok a hneď pri ňom seno, slamu a aj studňu — nebránil mu nik. Teraz, keď niektorý gazda pováľa, alebo mu zhorí dom, prezre vrchnosť, či na tom alebo inom dvore nebjávajú mnohí, aby, keď príde nejaké nešťastie, mohli ratovať jedného alebo druhého majetok. Keď ich je mnoho, najzadnejší dostane grunt na konci dediny a tam potom stavia.

Dňa 26. júla zhorela zas celá jedna dedinka, menom Potok a v nej asi tridsať gazdov tak, že zväčša neostalo len to, čo na nich bolo. Bolo to práve cez dvanaštu hodinu a preto celý vidiek hneď spozoroval ten oheň; prišli mnohí ľudia, prišli teplianski, lupčianski hasiči, ale čože na plat, keď vody nemajú, čo sa raz zapálilo muselo zhoreť. Poviete mi, veď mohli, keď bola pomoc, roztrhať niektorý dom a tak prekaziť šírenie ohňa. To by sa bolo istotne stalo, ale probuj človeče sa tam pohnúť, keď tých tridsať gazdov bolo tak postavené, že len toľko chybovalo, že jeden na druhom neboli postavení. Budete vidieť teraz, že tí istí gazdovia musia aj štyriráz takú plochu zaujať ako predtým.

Je to hrozné len pomyslieť, nie ešte i vidieť týchto chudákov, ako ležia v noci na holej zemi ani čím prikrýť sa nemajú. Ich veľké šťastie je, že mnohí majú rodku v Liskovej a táto čo len môže, tým ich podporuje. Nie menej musím tu spomenúť nášho vysokocteného pána hlavného slúžneho. Tento pán ako to bol už viac ráz dokázal i teraz si nestažoval sám po domoch a po sporiteľňach pochodiť, aby kto čo môže prispel úbožiakom milodarom, ku ktorému ešte i sám vždy hodnú sumičku priloží. „Tu mu verejne vďaka vislovujeme.“ Nech ho Pán Boh živí.

Čo sa týka počasia, je to mimoriadne, niektorý deň je horúci a noc taká studená, ani keby bol mráz. Zas poniektoré dni taký studený vetor duje, že ide všetko pochytať. Žitá už kosia, ba poniektorý už aj pred týždňom pokosili a tak sa vidí, že ešte ani dobre dozreté nebolo. „Nuž ale pscta majster.“ Veď mnohý si už nevedel rady, na siatu a sadenia kupoval, pre domácnosť tiež od jary len kupovať; nuž veru mnohý bol prinútený k nemu sa chytiť. Na poli bárs je aj sucho, pekne vyzerá všetko. Ovlažiť ale tu vyprahlú zem by už nezaškodilo, lebo už v skalnatej zemi byliny veľmi sehnú.

Pozorovateľ.

BESEDNICA.

Bez srdca.

Po evičbe na dvore kasárne strážmajster Lipnický vstúpil do svojej izbičky a sobliekal si vojenký kabát, ktorý veľmi šanoval. Ako sa blížil ku stolu, spozoroval, že pri novinkách, ktoré mu vojak pridelený ku jeho službe každé rano doniesol, leží jeden list, na ktorom sa černela poštárska pečať obce Piesovca.

Piesovec bol rodným mestečkom strážmajstra.

— Ozaj, ktože ma to zase znepokojuje? — pýta sa sám seba, stiahnuč obočie a zlostne hľadiac ako podráždený pes. To bolo jeho zvykom a pre tento strašný pohľad nenávidelo ho celé mužstvo, ale snáď ešte i pre niečo iné.

Celý rozochvený rozbalil list.

Písal mu učiteľ. Od jedného vojaka v obci, ktorý doma strávil svätodušné sviatky, dozvedel sa, že Lipnického povýšili za strážmajstra.

„Celá obec tešila sa na počutie toho dobrého chýru — písal mu učiteľ. — Štrbár, udenár, ktorý býva na námestí pri kostole, pozval na obed vášho staručkého otca. Starý sotva stačil ďakovať a štrngat si, tak mnoho susedov a priateľov prišlo mu vinšovať a všetci pili na vaše zdravie. Teraz ale váš staručký otec už nevládze ďalej vydržať a chce objat svojho syna po sedemročnom nevidení. Napriek svojmu pokročilému veku, malý svoj batôžok ovesiac na koniec palice, vydal sa pešo na cestu aby vás opäť uvidel a mňa poprosil, aby vám jeho príchod vopred písomne oznámil.“

Z ruky strážmajstra Lipnického list vypadnul. Pästou uderil na stôl a zahundral:

— Do pekla nech ide ten starý somár!

A veľkými krokami začal kráčať po svojej chyžke.

— Do čerta! Či mne starý už nikdy nedá pokoja! Či konečne neporozumel, že keď jeho syn za sedem rokov domov ani nenazrel a ho ani o svojom povýšení neupovedomil, že to znamená toľko, že o svojich rodičoch nechce nič vedieť.

Strážmajstra skoro slzy zaliali od zlosti, vrhol sa na posteľ a zlostne kričal:

— Nechcem ho vidieť! Dajte mi pokoj!

So svrašteným obočím díval sa pred seba; na čele objavil sa mu hlboký vrások, ktorý sa mu utvoril ešte v jeho detskom veku, keď jako malý sedliacky chlapec sedel v školskej lavici so vzpurným rozhodnutím, že bude z neho volačo; ačpráve mal veľmi tvrdú hlavu.

Už vtedy trápila ho nečinnosť otcova. Jeho otec nebol dáky dobrý vták, nemal nijaké remeslo. V zime obsluhoval murárov a v lete stal k nim ako pomocník.

Malý chlapec za každú cenu chcel sa oslobodiť zpod tohoto otroctva; jeho sedliacka krv hnaná pudom, vzbúrila sa proti tomuto neriadnemu zamestnaniu, ktoré človeka na celý jeho život podriaďuje ľubovôli iných.

Keď prišiel pod assentírku vzali ho za vojaka a pri pluku ho skoro povýšili. Lipnický s veľkou úctou choval sa naproti disciplíne, slepo plnil rozkazy, vládnuť každou cnosťou dobrého vojaka a pritom dŕa svojho spôsobu zbožňoval svoje povolanie. Ale napriek tomu všetkému — snáď následkom svojho nížkeho rodu — bol tak hanblivý, že jako nejaký znak hanby, bojácne ukrýval pred každým robotnícky kabát svojho otca, murárskeho pomocníka.

Preto teda bol rozhodnutý i naďalej zachrániť túto obávanú tajnosť a vstal rýchle, pripásal si šabľu, sišiel po schodoch, prešiel cez dvor a vstúpil do strážnice kasárne.

— Kaprál Ruman! . . . riekol tvrdým hlosom.

— Na službu, pán strážmajster.

— Zajtra príde sem jeden dedinčan a bude sa pýtať na mňa; ten človek nemá všetkých päť pohromade a preto nechcem s ním hovoriť. Keď príde, vy ho odpravte.

— Rozumiem — odpovedal podriadený a salutoval.

Na druhý deň videl kaprál jedného starca prichodiť ku dverám strážnice.

Obuv mal zaprášenú a na konci palice niesol batôžok. Zdal sa byť veľmi ustatým, s jeho svrázkovanej tváre tiekol pot a otvoriac bezzubé ústa ťažko vzdychal.

Sňal svoj široký klobúk a širokým rukávom svojej košele utieral si pot s čela, potom vstrčil hlavu do dverí a úslužne sa pýtal:

— Prosím ponížene, rád by hovoril so strážmajstrom Lipnickým.

— Ah, to si ty starý darebák! Vedeli sme vopred že prídeš. Rýchle preč odtiaľto . . . anevaj . . . Rozumel si?

Ťubohý starec sprosté zadíval sa pred seba; potom rýchlym obratom vyslobodil svoje plece z rúk kaprálových a zvolal:

— Počujte, pustte ma . . . lebo ináč vyponosujem sa svojmu synovi!

— A kto je tvojím synom? — pýtal sa výsmešne kaprál.

— Strážmajster Lipnický . . . kto iný?

A starý snažil sa svoje shrbené telo pyšne narovnať.

Kaprál Ruman poškrabal sa za uchom.

Tušil nejaké nedorozumenie, preto natiahol väšnu tvár a pokračoval:

— Teda počkajte trochu; hneď mu oznámim že ste prišli.

So strážmajstrom potkal sa na chodbe.

— Starý je tu! — riekol kaprál.

— A nevyhodili ste ho? — pýtal sa Lipnický, ktorého zalial hnev.

Kaprál odpovedal:

— Poslušne meldujem pán strážmajster, ale starý hovorí, že ste mu vy synom.

— Neznám ho a nechcem ho vidieť — reval poddôstojník v zlosti dupnúc nohou. Dostanete štýrdenný „cimmeráreš“ že ste nevyplnili môj rozkaz. Idzte!

— No? — pýtali sa na stráži stojací vojaci už zďaleka, keď videli nazpäť prichodiť kaprála s oveseným nosom.

Ruman bez odpovede prešiel cez sieňu rovno ku starému a chytiac ho za rameno zvolal:

— A ty starý, hovorím ti, prac sa odtiaľto a to naskutku. Či ti je synom strážmajster či nie, vidieť ťa nechce . . . Preč odtiaľto!

A kaprál surove vystrčil prestrašeného, čosi ne-srozumiteľne hovoriaceho starca.

Starec kuľhajúce prešiel cez námestie rozprestierajúce sa pred kasárňou a usadil sa pred krémou nachodiacou sa proti kasárni.

Krémár vidiac že tento shrbený starec plače, tak že mu veľké slzy padajú do pohára s vínom, priateľsky približoval sa k nemu a poklepajúc mu na plece, pýtal sa ho:

— Čože vám je, starče?

Starec pozdvihol na neho svoje krvou zaliate oči a odpovedal:

— Môj syn . . . strážmajster Lipnický . . . nechce ma poznať . . .

— Ach, strážmajster je váš syn? — pýtal sa zvedave krémár a sadol si ku starcovi.

— Pravdaže on . . . pešo prišiel som sem z domu, len aby ho mohol objať.

— A nechcel vás k sebe pripustiť?

Starec ovesil hlavu a krémár so sústrastiplným hlasom pokračoval:

— Predsa jak bezsrdeci ľudia sú na svete! Ostaňte tu u mňa, dobrý človeče, môžete zostať pokiaľ vám len ľúbo. Ja poznám vašho syna. Potom vám poviem, keď strážmajster pri najbližšej príležitosti prejde popred krému.

Krémár nenávidel strážmajstra, ktorý počas nočnej patrole najlepšie troviacich vojakov posielal spať do kasárne, preto sa teda trochu potešil, že má príležitosť pomstiť sa na ňom.

Potom zavolať starého do šenku a takto riekol svojim hosťom:

— To je už potom hodný syn!

A potom im rozpovedal čo sa stalo.

Vojaci na široko roztvorenými očiami pozorovali. Skoro každý z nich mal už nejakú galibu so strážmajstrom. Potom vínom zalievali žiaľ starému človeku a ustálili sa, že svojho spoločného hosta tu podržia. Zároveň postarali sa, aby sa strážmajster ešte toho večera dozvedel, že sa jeho otec usadil v kréme, tam každému rozpráva čo mu vykonal syn a že je rozhodnutý sedieť tam do tých čias, pokým sa s ním shovárať nebude.

Keď to zvedel strážmajster, bol celý bez seba a v zlosti vzal pero a napísal na karotku, ktorú poslal do krémy od svojho sluhu, nasledovné riadky:

„Jestli sa ešte tohto večera nenavrátiš domov tou cestou, po ktorej si prišiel, dám ťa chytiť žandárom. Ale ti dobre stojím za to, že škandál nebude ďalej trvať.“

Krémár za všeobecného pohoršenia prečítal tú karotku v šenku pred svojimi hosťami.

— Ach, teda žandarmi vás straší, dobrý človeče? Rád by to vidieť! Nech sa len opováža vás u mňa hŕdať! Veď mu ja dám žandárov! Predpokladám, že ste nevykonali nič zlého?

Úbohý stavec prestrašený touto výhražkou, bôľne vzdychal, jeho zaslzená tvár zmodrela a pokrútiac hlavou že sa jeho striebřisté, na plecía splývajúce vlasy zatriasly, ťažko vzdychol:

— Ach, čo by vykonal... nič... len syna chcel som si vidieť!

— Zajtra pôjde strážmajster s jednou čatou do strelnice — riekol jeden z pijúcich vojakov. — Pôjdu tak okolo poludnia, dajte si na neho pozor, môžete mu pripraviť pekné preväpnie...

V udaný čas stavec, ktorý si už od rana popíjal aby mal smelosti, podnapitý očakával v kréme, keď zrazu zvolal do šenku na strážni stojací krémár:

— Tu je!

Stavec vyšiel pred krémom.

Tlupa vojakov prejde práve popred krémom a on bude môcť hovoriť so svojím synom.

Už zďaleka videl ho približovať sa; bol rozhodnutý vykonať mu hanbu.

Za jeho chrptom posmeľoval ho krémár a niekoľko civilov.

Aj strážmajster spozoroval svojho otca. Zbladol ale preto ako by nič nebol spozoroval, kráčal pred svojou tlupou.

Keď bol už dosť blízko, podnapitý otec zvolal na neho:

— Ej ha, synku!... Teda sa otcovi ani len nepozdravíš?

— V pravo choď! — komandoval strážmajster svoju tlupu.

A šiel ďalej.

— Syn môj... syn môj... — volal stavec náhle vytrezvejúc tak utlumeným hlasom, jako keby sa bol modlil.

Ale jeho syn sa neohlíadol.

Otec zničený klesol na stolec a ticho si hovoril jedno porekadlo svojej rodnej zeme, v ktorom sa javí zlatá pravda, a ktoré tak verne zodpovedalo jeho bôľu:

— Keď sú dietky malé, šliapu nám po nohách, keď dorastú, šliapu nám po srdciach.

O dochovávaní domácich zvierat.

Podáva *Andrej Kavulyák*.

(Pokračovanie.)

Maštale.

Maštal pre rožný statok má byť jako sme to už spomínali priestranná, t. j. zvieratá (kravy, voly) musejú mať dosť miesta, aby mohly pohodlne ležať, stáť a vlhkým miestam sa vyhýbovať, každý kus statku má byť osobitne nízkou, z dreva urobenou a od zadu otvorenou priebradkou oddeľový, ponad ktorú krava jedna druhú vidí, lebo tieže veľmi radi bývajú v spoločnosti. V predu maštale má byť preložený pozdĺž ležiaci jeden žleb (válov, koryto), do ktorého sa má dať dobrý krm, klč, soľ atď. alebo v ktorom aj statok napájaním byť môže, nad žlebom majú byť jasle (rebriny) aby z týchže statok tam nakladené seno, slamu atď. vyťahovať mohol, nad jaslami majú vždy byť obloky, aby zvieratá hlavu k svetlu obrátenú mali. Pôda maštale jako sme spomínali, sa buď vydláždí dylami, alebo hladkými foršami poobloží; pôda táto má mať malý sklon, aby mohla hnojovka dobre odtekať. Keď je v jednej maštali moc kusov domáceho dobytku, je veľmi prospešné to, keď sa vo dvoch radoch zadom proti sebe postaví. 2 Maštal má byť teplou, lebo domáce zvieratá v maštali

ktoré sú mimo toho ešte priviazané, pohybovaním sa zobriať nemôžu, musejú sa teda čím viac v teple držať. Teplá maštal nám usporí ešte aj krmu, lebo statok, ktorý zimu trpí, jednu čiastku potravy len k tomu používa aby si dýchaním teplo nadobudol, ale každodenné prevetrovanie maštali, pre zachovanie zdravia statku, je nevyhnutelne potrebné; najlepšie sa dá maštal prevetriť keď v nej statku niet, a preto má si statok každodenne hoc aj len za 1/4 hodinu po dvore pochodiť. 3. Maštal má byť tiež aj svetlou, lebo v tmavej maštali býva statok smutný a nemocný; preto musejú maštale svetlými oknami zaopatrene byť a oči zvierat majú byť ku svetlu obrátené. 4. Maštale majú byť čisté; žleby (válovy) majú sa často čistiť a pred každým nalievaním nápoja majú sa vymývať, lebo v žlebe pozostalé odpadky po starom napájaní spôsobia v čerstvom krme a novom napájaní skysnutia a tým sa nápoj a krm kazí. V maštali nemá sa ani krm klásť, lebo tenže v maštali chytro zvlhne, stuchne a dostane maštalný zápach, čo krm robí nechutným a statku škodným. 5. V najlepšom kúte v maštali, ktorý ale svetlý a prevetřovaný musí byť, môže sa malá, teplejšia maštalčka pre teľatá zariadiť.

Priestor v maštali pre statok má byť asi: 1. krava má miesto mať asi 2 do 2.5 metra dlhé a 1 do 1.2 metra široké; 2. bujak má mať asi 2.5 do 3 metre dĺžiny a 1.3 do 1.75 metra šíriny. Válovy potrebujú 0.5 do 0.75 metra šírosti, jeden kus rožného statku potrebuje v maštali aj s válovom miesta 3.5 do 6 metra.

Maštale musia mať pohodlnú polohu, keď máme väčšie hospodárstvo, pivnicu alebo ľadoveň na mlieko máme v blízkosti týchto maštali založiť. Dĺžku v maštali pre jeden kus statku, jako sme to už spomínali, rátame 2 do 2.7 metr., šírinu ale 1 do 1.75 metra, tu ale musíme rátať vždy aj miesto na priečne chodby, tieto sa majú robiť na 1.5 do 2 metrov široké; keď máme na pr. 20 kráv v maštali vo dva rady, tak potrebujeme 8.5 do 9 metrov dĺžiny pre túto maštal, šíriny ale do 15 metrov, čo od toho závisí jako kravy chceme postaviť. Pri veľkých maštaliach potrebuje sa vždy asi medzi 15 kravami jedna priečna chodba.

Podlahy majú byť buď s dylov, forštov, kameňa alebo tehál, ktoré ale na vysokú stranu postavené byť majú; najlepšie podlahy sú kamenné, lebo forštové alebo dylové veľa stoja; kravské maštale nemajú byť bez podlahy, lebo takto hnojnicu utratíme a v maštali nielen že je blato ale je aj nezdravo. Chodby musia sa tiež vydláždiť, buď tehľami alebo aj obyčajnými skalami, bočné chodby pri múre musia dačo vystupovať, aby hnojnica na ne nevychodila, krmná cesta medzi válovami, má ešte vyššie byť, jako bočné cesty, žliebok tymito bočnými cestami dostane tiež malý spád, aby hnojnica chytro odtekať mohla: tam kde vyteká hnojnica so žlebkov do kanála, nachodiť sa majú malé mrežky, aby hnojnica čistá bola. Dvere kravskej maštale majú sa vždy do dvora otvárať, sú najmenej 1.5 metra široké a 2 do 2.2 metra vysoké, pre lepšie vyzeranie robia sa dvere tak vysoko jako sú obloky.

Válovy sa majú na podmurovaný múr klásť, tento má byť asi 80 cm vysoký aj s válovom; 26 do 33 cm. má byť tohože šírosti; 16 do 26 cm. ale hĺbost válova. Drevené válovy sú najobčejnejšie, so stromov ale vykresané válovy sú nenie dobré, lebo sa tu prostriedok t. j. najlepšie drevo vyrúbe, najlepšie válovy sú kamenné, tieto dostanú 6.5 do 8 cm. hrubé steny, na koncoch robí sa fale a špáry vymažú sa cementom; takéto kamenné válovy dostanú ešte zvláštny rám, na ktorý sa statok uviaže; tenže rám má byť z dreva a býva často od statku obhryzený, dobre je natrieť tenže s volskou žľou

Murované válovy urobia sa buď k tomu cieľu urobených zo zvláštnych alebo aj z obyčajných tehál, špáry sa tiež cementom dobre majú vymazať. Taký statok ktorý vždy v maštali prebýva, musí sa jako už spomenuté bolo, každý deň trochu von pustiť, ale tenže najlepšie je len pri dobrom počasi vypúšťať, — dobré je keď máme na tento cieľ jedno osobitné ohradenie, a veľmi dobre je keď hnojové miesto na ten cieľ obhradiť a tam statok vypúšťame; dobre je keď statok aj dačo na pašu púšťať môžeme

Chovanie rožného statku.

Rožný statok potrebuje viac času na kŕmenie jako kôň, lebo tento každý krm prežúva. Krmný čas má byť tri razy cez deň a sice o 5. hodine rano v zime, o 4. hodine rano lete, na obed jako v lete tak aj v zime o 12. hodine, večer od 7. do 8. hodiny. Daktorý statok k. p. voly, ktoré cez zimu nič nerobia, kŕmia sa len dva razy cez deň, rano o 7. hodine a po obede asi o 4. h. Krmný čas pri rožnom statku najmenej aspoň 2 hodiny trvať má a preto po obede sa statok pred druhou hodinou zapriať nesmie.

Krmný statok ma málokedy von vyjsť, s týmto máme kŕmenie celkom tak zariadiť, jakom pri mladom statku, t. j. krmný statok má dostať 4 do 5 ráz cez deň žrat. Vo väčších hospodárstvach je dobre vždy najprv dávať taký krm, ktorý má väčšiu priestrannosť k. pr. slamu, potom zas dačo vodnatého krmu môže sa dať a zatým zas dačo slamy.

Každý úplne vyrastnutý statok potrebuje na 100 klgr. živej váhy 25 do 5 klgr. senovej hodnoty denne. Keď viacej dáme statku, tak sa nám statok nevyplatí držať. Krm ale má byť tak zostavený aby na jednu čiastku suchej podstaty neprišlo viac jako 3 do 4 čiastky vody, lebo moc vody nám statok zoslabí. Pri rožnom statku robí udržovací krm na 100 klgr. živej váhy po 70 klgr. Krmným volom dáme ale vždy viac krmu. Keď voly úplne robia tak potrebujú aj úplný krm, tento činí pri voloch 0.66, pri veľmi ťažkej robote dáme im 3 klgr. senovej hodnoty na 100 klgr. živej ťažkosti denne. Kravy ktoré majú hrubé kosti majú dostať 3 klgr. Malé dobré dojace kravy dostať majú 3½ klgr. senovej hodnoty denne; keď od kráv neočakávame mnoho mlieka, tak im dáme 2 do 2.70 klgr. senovej hodnoty na 100 klgr. živej váhy denne. Teľa celkom malé potrebuje 5 klgr. senovej hodnoty; koncom prvého roku potrebuje 4 klgr.; počnúc ale od druhého roku 25 do 35 klgr. senovej hodnoty na 100 klgr. živej váhy denne.

Keď máme kŕmniky, tak máme rátať 3.75 do 4.30 klgr. na 100 klgr. živej ťažkosti denne, a to by mal dostať rožný statok na začiatku kŕmenia, na konci ale kŕmenia nemá dostať viacej jako 2 do 3.5 klgr. senovej hodnoty na 100 klgr. živej váhy denne.

Chov rožného statku je rozličný a preto sa tento na všetjaký spôsob vykonáva čo závisí od času kedy statok máme; rozdeľuje sa po 1. chovanie na paši; 2. keď statok nepúšťame na pašu ale keď aj v lete chováme tenže v maštali zeleným krmom; 3. chovanie v zime; aj letné chovanie statku je trojnásobné a sice a) pasenie, keď sa statok cez celé leto pasie len po pastvinách; b) z polovice na maštali; t. j. keď časť potravy v maštali druhú však na pasienke dostane; c) na maštali to jest keď statok len v maštali chováme.

Pri pasení kráv musíme na toto pozorovať: 1. aby sa kravy na jar a v jaseňi, keď mráz padol, len po uschnutí tohože vyhnaly do poľa a aby sa im rano a večer krm dával; 2. aby pasienky pre kravy neboly vzdialené veľmi, ponevác koľkosť mlieka následkom cho-

denia, unovania veľmi upadá. Vôbec má sa kravam vyznačiť najlepší pasienok, kde sa kyslá šarina nerodí, ináč nemôžeme veľmi na mlieko počítať; aby kravy neboly vystavené nepríjemnostiam počasia, menovite veľkej horúčosti, zime alebo vlhku a neprijemným vetrom, ponevác všetko toto na doživost veľmi zlý vplyv má.

(Pokračovanie nasleduje.)

Zdravie kráľovnej. Jej veličenstvo naša milovaná kráľovná cíti sa stále lepšie v kúpeľoch nauheimským a je pravdepodobné, že opatrným liečením vyviazne z tej nemoci, ktorá v poslednom čase zadržovala obavy o jej život. Teraz už chodíva na prechádzky a vesele rozmlúva sa so svojim sprievodom.

Podpora pre Museálnu slovenskú spoločnosť. Vláda vzala do tohoročného rozpočtu 300 zlatých na podporovanie museumov a knižníc po krajine a z tejto summy čo prvoročnú podporu dostala Museálna spoločnosť slovenská v Turč. Sv. Martine 300 zlatých.

Sobáš kňažny Koburgovej. Deera Filipa Koburga a jeho manželky kň. Lujzy, kňažna Dorota Koburgová dňa 30. júla predpoludním mala sobáš so schleswig-holsteinským kniežaťom Ernestom Güntherom v domácej kaplnke Koburgovskej kaplny vo Viedni dľa katolíckych obradov. Mladý pár odcestoval potom do Koburgu, kde sa sosobášili dľa obradov cirkve evanjelickej.

Jubiläum. Dobrovoľný hasičský spolok v Trnovei (liptovská st.) dňa 24. júla slávil 20ročnú pamiatku svojho založenia, pri ktorej príležitosti odhalili pamätnú tabulu. Banderium privítalo hostov, pochod tiahol potom ku hasičskej strážnici, kde čestný hlavný veliteľ Koloman Vitáliš pozdravil peknou rečou shromáždžené obecenstvo. Slávnostnú reč držal kraj. vyslanec Peter Matuska v maďarskom a v slovenskom jazyku. Po reči hl. slúžneho Jul. Joóba, ktorý patróna spolku arciknieža Jozefa zastupoval, odhalili pamätnú tabulu. Po poludní bola voľná zábava, na ktorej účasť bralo veľké obecenstvo spolu s vyslancami okolitých hasičských spolkov. — Spolok z tejto príležitosti dostal mnoho telegrafických pozdravov, medzi inými poslali telegramm: gróf Széchenyi baša, veliteľ hasičov v Caribrade, gróf Cziráky predseda kraj. hasičskej jednoty a mnohé spolky. Náčelníci zaslúžilého spolku sú: Hlavný veliteľ Juraj Puchy, veliteľ Ján Puchy, zápisník Edo Unger, adjutant Peter Šimlovic, velitelia odborov: Juraj Kereš, Juraj Puchy, Ján Laczó a Juraj Urban.

Preskúmania úradov. Hlavný župan stolice trenčianskej, vnútorný tajný radca Július Szalavszky behom pominulého týždňa cestoval po trenčianskej stolici skúmajúc slúžnovské úrady. Posledne bavil sa hl. župan na Čaci, v Kysuckom Novom Meste a v Žilne, kde všade našiel dobrý poriadok a po prehliadke vyslovil patričným hlavným slúžným svoje uznanie a pochvalu. Obecenstvo všade slávnostne vítalo hl. župana. V Čaci bol hl. župan spolu s veľkostatkárom barónom Popperom hostom hl. slúžneho Jána Szeghyho, a z tejto príležitosti daroval barón Popper 200 zl. čo podporu pre chudobných čačanského okresu.

Ukradli peňažný list. Na pošte v Prahe zmiznul jedon 18.000 zlatých obsahujúci list. Kto spáchal krádež nevedno.

Pre varínsku voľbu. Následkom prevedeného vyšetovania v záležitosti varínskej voľby, odbývanej dňa 12. novembra 1896. kráľ. súdna stolica v Trenčíne pre urazenie volebného práva nasledovných postavila pod obžalobu: baróna Karola Klocha úradníka košicko-oderbergskej železnice v Žiline, Jozefa Rašku notára v Ochodnici, Napoleona Torucka notára v Makove, Kajetána Hlucila notára a Adolfa Porgesa notárskeho pomocníka, v Kysuckom Novom Meste, ďalej Antona Janecseka notára vo Veľkej Divine, Arnolda Bednára notára v Tarchovej, Jozefa Phliegela notára vo Varíne, Jána Biza notára belianskeho, Ludvika Garaiho exekútora v Žiline a konečne Armina Grúna z Maršovej.

Strašný víchor. Vo Veršeci okolo 7. hod. večer dňa 29. júla strhol sa hrozný víchor s búrkou a ľadovcom, ktorý smietol všetko, čo mu do cesty padlo. Ľudí, kone, dobytok posrážal s nôh, strechy postřhal a stromy i s koreňom vyvaľoval. Hrozný víchor strhol v honvédskej kasárni krov zo skladu, v ktorom sa práve jedna stotina honvédov ukryla pred víchrom. Rumy zasypaly vojakov, z ktorých kapitánovi zlomilo nohu a okrem toho utrpel ťažké úrazy na hlave. Z mužstva jeden strážamešter hneď zomrel, druhý honvéd zomrel na druhý deň; okrem týchto smrteľné rany utrpeli viacerí honvédi. — V jednom dome víchor vyvalil múr, ktorý zabil zahradníka Maringova a mnohých ťažko ranil. Pohroma narobila po celom meste mnoho škody, ktorá sa teraz ešte nedá nevypočítať.

Lapený defraudant. Kolomana Tótha, ktorý asi pred mesiacom 89.000 zlatých ukradol v poštovom úrade na Jozefovom námestí v Budapešti a potom i s rodinou svojou ušiel, v Brémacch chytili a už ho aj dovedli do Budapešti. Z ukradených peňazí najprv našli u neho len 65.000 zlatých, ponevác ale krádež obnáša 89.000 zlatých, polícia pýtala ešte chýbajúci obnos, na čo však Tóth odpovedal, že tie peniaze už nemôže vrátiť, lebo ich strovil. Pri prezkúmaní jeho batožiny ale našli ešte 20.000 zlatých v tisíckach, zašitých v jednom kabáte. Tak by teda celá škoda pošty nahradená bola, vyjmúc len tých 4000 zlatých, ktorými Tóth vyplatil svoje dlžoby a zaokryl cestovné trovy. Tóthov svokor, Peter Radics súkromný úradník v Miškovci dostal svoje vnúť čatá do opatery. Tóth teraz očakáva svoj trest.

Krádež v Arade. Zo sirotských peňazí, z ktorých Ján Krivány kradol, dľa výkazu prevedeného vyšetovania chýba 288.000 zlatých. Minister pošle do Aradu znalcov, ktorí so stoličnou správou prevedú novú preblichadku všetkých kníh a účtov sirotskej pokladnice. Kráľ. vicefíškal Meszlényi po tieto dni zadá návrh obžaloby.

Požiare. Dňa 28. júla o pol 4. hodine rano vypukol požiar v obci Čaca (trenč. st.) v takzvanom Braunerovskom dome, ktorý stojí pri moste nad Kysucou. Za niekoľko minút bolo celé stavanie v plameni. Obyvateľom sa podarilo náradie z horiaceho domu povynášať, k čomu značnou pomocou prispela ochotnosť čačanských dobr. hasičov. — Zo Šopronu oznamujú, že v obci Vágh zúril v sobotu v noci veľký požiar. Zhorelo 33 domov a mnoho hospodárskych stavísk. Obeň požadoval i jeden život, lebo jedno 11ročné dievča, nestačiac sa ratovať úplne zhorelo.

Ztratil 10.000 zlatých. Štefan Mayerberg staviteľ v Budapešti ztratil 10.000 zlatých na vicinálnej železnici, ktorá vedie z Budapešti na Cinkotu. Oškodený staviteľ myslí i to, že mu tie peniaze ukradli a preto oznámil vec policii. Staviteľ sľubuje tomu, kto zlodca lapí alebo najde peniaze, 1000 zlatých.

Sila elektriky. Za Margitínym mostom ba budínskej strane pretrhol sa drôt elektrickej železnice a koniec jeho visel až na zem. Práve tade šiel voz dobrovoľných ochrancov a jeden z koní stupil na drôt; úbohé zviera v tom okamihu usmrtené elektrickou kleslo na zem. Pohonič, sluha a vo voze sediaci lekár poskakali s voza, ktorý sa tiež chytil plameňom od elektriny, a takto sa zachránili.

Zo železa. V Budapešti postavili teraz novú vojenskú nemocnicu, v ktorej všetko náradie bude zo železa, lebo drevený nábytok sa ľahko inficiruje. Postele, stoličky, stoly, skrine, slovom celý nábytok zhotovený bude zo železa, zariadenie chýž na operácie bude tiež zo železa, ocele a zo skla. Novú nemocnicu až budúceho roku v auguste oddajú povolaniu.

Ušla pred striebornou svatbou. Zláštny prípad našiel sa tieto dni v Kopenháge. Jedon 60ročný učiteľ hudby so svojou 45ročnou manželkou chystal sa svätiti 25ročné jubiléum svojho manželstva. Hostia už boli všetci pospolu, len domácu paniu nebolo nikde vidieť. Tu zrazu dostal muž list nasledovného obsahu: „Drahý mužičku! Nehnevaj sa že nebudem pri dnešnej slávnosti. Prísahu vernosti nemôžem opakovať, lebo ostatnú časť života môjho chcem stráviť s mojím mladíkom, ktorého už od dávna milujem. Pokým tento list dostaneš, my už budeme v jednom skrytom kúte cudzozemska, kde našu blaženosť nehatene požívať môžeme. Prosím ťa, pozdrav deti a neprenasleduj tvoju blaženú Kláru“. Prekvapení hostia chceli sa vzdialiť, no jubilant ich odhovril od toho a prítomní hostia sa dobre zabavili a odbavili slávnosť i bez manželky jubilanta.

Vysoký vek. V meste Casteux pred niekoľkými dňami zomrel najstarší Francúz, Peter Conerbe roľník. Conerbe narodil sa r. 1786. pod panovaním kráľa Ludvika XVI. Starý roľník až do smrti sám si obrábal svoju zemičku. — Jedon uhorský roľník dosiahol ešte vyšší vek. Keď pred niekoľkými rokmi jako svedka docitovali ho pred súd a na otázku, že kedy sa narodil, takto odpovedal: „To by som už veru nevedel povedať. Len to viem iste, že keď som sa narobil v Uhorsku ženská bola kráľom.“

Kde je bozk neznámy? V mnohých krajinách ďalekého Východu, v Birme, Indii, Číne a v Japonsku na mnohých vidiekoch sa India nikdy nebozkávajú. Mladé japonské dámy nemajú ani poňania o sladkosti bozku, ačpráve majú pekné, sladké a ružové perny a vedia sa práve tak mile usmievať, ako slečinky v Europe. Rojčivý Číňan alebo obňokrevný Indián na to ani nikdy nepomyslí, žeby si milennú dievčenu pobožkal, — a matka nikdy nepritisne perny na čerstvú bielučkú (?) tvár dieťaťa. Podivné je, že sa obyvatelia južných krajov v tomto ohľade tak ponášajú na severné národy; o Eskimoch vieme dávno, že sa nikdy nebozkávajú, lež že si na znak lásky a zdvorilosti trü nosy jeden o druhý. Koľko misiónárskych mladíkov by sa našlo, ktorí by zo srdca vďačne priučili graciózne japonské slečinky umeniu bozkávania!

Koľko dreva spotrebuje sa na zápalky. Jestli sa počíta v Europe na každého človeka denne 7 zápaliek, tak sa zkazí denne asi dva miliardy alebo ročne 730 miliard zápaliek. Tieto zápalky v rade jedna za druhou pokladané, maly by diaľku 36 $\frac{1}{2}$ miliarda metrov, čo by stačilo 839 ráz okolo rovník obtočiť. Ponevác 6000 zápaliek práve 1 kgr váži, denne spotrebené zápalky vážia 3000000 kgr. Dľa tohoto rátania spotrebuje sa ročne 400000 kubičných metrov dreva vo váhe 109 $\frac{1}{3}$ millionov kgr.

Ohavní rodičia. Michal Rimár zámožný gazda v Mišline (zemplínska stol., už dávnejšie usniesol sa na tom so svojou manželkou, že sa svojej bročnej dcérky-jednáčky sprostí. Jednu noc vzali dieťa medzi seba do posteľe a chceli ho tu zahrúsiť, no malé dievčatko akosi ušlo. Na druhý deň, keď sa malá Julka vrátila, poslali ju pást husy; stalo sa však že jedna hus kamsi zabehla a dievčatko prišlo bez nej domov. Rimár chcel ju preto potrestať, Julka však odbehla. Keď to zočila matka dievčata, zvolala na svojho muža: „Zastreľ ju!“ Rimár po-

slúchnul a strelil na svoju dcérku, a nešťastné dieťa ranené do chrbta mŕtvé padlo na zem. Zverských rodičov žandári chytili a odovzdali vrchnosti, a tak zaiste neujdu zaslúženému trestu.

Úradník vo väzení. Okresného podsudcu Jána Keszlera v Zombore polícia uväznila, lebo proti nemu zavedené vyšetrovanie zistilo, že pán podsudca pre maličkosti pokutoval ľudí, pokuty ale neoddal na príslušné miesto, lež strovil na svoje ciele. Zatknutý podsudca priznal sa ku defraudácii.

Prosíme pozor dať.

V Uhorsku veľmi je rozšírené v obchode závratníctvo a ziskuchtivosť. Od tej doby čo som s kosou „sv. Antona,“ ktorej chýr rozšíril sa po celej krajine, závratníkom trochu na prsty klepol, všemožnými figlami napodobňujú ju a podvádzajú ľudí, že ich ľahký tovar je kosa „sv. Antona,“ proti tomu osvedčujem sa, že v Uhorsku nedržím ani jednatela ani podomníka. Opravdovú kosu „sv. Antona“ len u mňa možno dostať.

Ctené vidiecke obecnstvo nemôže sa zaobísť bez jedného nástroja, bez kosa. Dobrá kosa je poklad; zlá kosa je taká ostuda, ktorá ani toho nenie hodná, aby sme ju do ruky chytili. Každý to dobre vie, a predsa mnohí slepo veria týmto dotieravým odpredavačom zriedkavými lískavými výrazmi vychválených kôs. Toto je tá jediná kosa, ktorá doposiaľ nad všetko očakávanie úplne vyhovela žiadostiam kupovačov.

Kosa „Sv. Antona“

právne zaslúži byť menovaná kosou ľudu, ako ju na mnohých miestach menujú.

Toľkých a takých uznání pôvod je ten, že je ona trváca, ani pritvrdá, ani primáká neni a podivuhodne ľahká.

Kosa je tenká, ale hrdlo má mocné, šikuje sa ona do ruky obyčajného kosca; nemusí sa kováčovi poslať, aby jej zohol hrdlo, ponevác následkom tohoto obyčajne zmäkne zadná časť kosa.

Veľa gazdov následkom chybného kovania aj tú najlepšiu kosu pokazí. Pri kose «sv. Antona» nemôže sa to stať, ponevác ona už vo vykovanom a vypróbovanom stave dostane sa do ruky kosca.

Po jednom kovaní aj behom viac dní dobre kosí kosa „sv. Antona“ a po jednom ostrení aj na 150 krokov sa dá s ňou dobre kosíť aj tá najtvrdšia brehová tráva.

Za každý kus dobre stojím; nezodpovedajúci premením.

Ceny kosí „Svätého Antona.“

Cena kusu: zl. 1.— 1.05 1.10 1.15 1.20 1.25 1.30 kr.

Zdĺžka centimetrov: 70   75   80   85   90   95   100.

Amerganský kosový kameň (oslička) je veľmi zodpovedajúci tomu cieľu. Cena 25 kr., 10 kusov 2 zl. Striebornovo-ocelová babka s kladivkom v skovadle 85 krajciarov. — Ocelové kosáky «sv. Antona» po kuse 35 kr., 10 kusov 3 zl. — Pri objednaní 5 kôs franko, pri objednaní 10 kusov jedenásty sa pričiní.

Jozef Sohr v Somogy-Szille.

Kosa len vtedy je opravdová, jestli na stupni je môj ochranný znak, na tabuli ale toto sa dá čítať: Ocelová kosa «sv. Antona» Sohra.

👉 Obrázkové cenníky zašlem zdarma. 👈

(18—17).

Budapešťianska bursa s úradným značením cien dňa 4. augusta.

O b i l i e	Jakošť dla hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze Tovar		Cenné papiere	Peniaze Tovar	
		od	do						
Pšenica banátska ...	75-77	—	—	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3550-	3580-
pešťianska ...	75-77	9.45	9.75	Uhorská zlatá renta 4% ..	120.75	121.25	Pešť. uh. kupec. b.	1440-	1441-
stolnobebradská ...	77-81	9.50	9.80	korunová renta 4% ..	98.90	99.30	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa ..	8140-	8180-
Raž (žito)	70-72	6.95	7.00	Uhorské regálové úpisy 4% ..	100.60	101.35	Šalgotarjánska baňa na uhlie	629.50	630.50
Jačmeň na krm.	60-62	5.50	5.75	premiové úpisy	158.00	159.00	Záložné listy.		
na páľku	62-64	—	—	Uhorská tiskovo-segedínska po-			Uhorského pozem. úverkového		
na várku	64-66	—	—	žička 4%	139.20	140.20	ústavu 4%	97.75	98.70
Ovs	39-41	5.60	6.00	Uhorská žel. požička 4% ..	119.50	120.00	Uhorského úver. záložného ús-		
Kukurica	73	5.75	5.20	vyvážkové úpisy 4% ..	98.00	99.00	tavú 4%	100.00	100.50
Repica	—	—	—	Spoločná požička v bež. penia-			Uh. úver. ústavu s prémieou 4%	121-	122-
Dateľinové semá, luc. ...	—	12.00	12.50	zoch 4%	101.70	102.20	Peniaze.		
„ červené	—	35.-	42.-	Žreby.			Cisársky dukát	5.66	5.71
Svínska masť pešťianska	—	23.-	25.-	Spolku „Jó sziv“	3.70	4.10	Dvadsat-frankovník	9.51	9.54
„ vidiecka ..	—	63.50	64.00	Uhorského „Červeného kríža“ ..	8.00	8.50	Nemecká ríšska marka	58.80	59.00
				Rakúskeho	20.00	20.50	Striebro	—	—
				Baziška	6.30	6.90			

Tlačou cis. a kráľ. dvornej knihtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.